

Алесь Карлюкевіч –
пра Дзень
беларускага
пісьменства
ў Добрушы

Каго не палохае
вышыня?
Роздум і мары пад
купалам цырка

Каб беларускае
глядзелі.
Мары і планы
маладых
кінематаграфістаў

Калі тэатр –
цяпляца.
Восем жаночых
роляў і ніводнай
мужчынскай

Вакальныя шоу
і конкурсы.
Каб не прапусціць
талент

Абаранкі для
мядзведзя,
для дзяцей –
горад пяці вуліц.
Беларусь працягвае
фестываліць

Дзень ведаў –
у музеі.
Што падрыхтавалі
ўстановы культуры
для школьнікаў

Эка-трыбуна,
лэпбукі, поп-ап кнігі.
Лепшыя
бібліятэчныя
праекты

Ксения Хатылѣва (Рэспубліканская гімназія-каледж пры акадэміі музыкі), Таццяна Варанцова (музычная школа №5), Марыя Сімакова (школа мастацтваў №1 г. Віцебска)

Жнівень. Форум. Будучыня.

Форум педагагічных работнікаў «Адукацыя ў сферы культуры: ад традыцый да новых магчымасцей будучыні» прайшоў учора ў Мінску. У форуме прынялі ўдзел звыш 1000 чалавек з усёй краіны. Гэта выкладчыкі, студэнты, навучэнцы, кіраўнікі ўстаноў адукацыі ў сферы культуры, маладыя спецыялісты, супрацоўнікі ўпраўленняў культуры аблвыканкамаў, Міністэрства культуры. – Педагогі ў сферы культуры нашай рэспублікі славіцца сваімі прафесійнымі дасягненнямі, чутым стаўленнем да дзяцей і сваёй працы, краіна ганарыцца вамі, – звярнуўся да ўдзельнікаў форуму першы намеснік міністра культуры Валерыя Грамада. – Наша культурнае мерапрыемства – гэта старт новага 2022/2023 навучальнага года, і тэма нашага форуму ў Год гістарычнай памяці – не выпадковая. Ад традыцый, якімі славіцца наша краіна, – да інавацый, якія з’яўляюцца рухальным механізмам развіцця сферы культуры. Праца педагога заўсёды заслугоўвала пашаны і павагі.

Падчас мерапрыемства адбылося ўзнагароджанне педагагічных работнікаў, ушаноўванне ветэранаў педагагічнай працы – усіх, хто ўклаў свой досвед, веды і мудрасць у маладое пакаленне. Узнагароды Міністэрства культуры атрымалі каля 50 выкладчыкаў, настаўнікаў, ветэранаў педагагічнай працы, якія сваім прафесіяналізмам, талентам унеслі важкі ўклад у выхаванне падрастаючага пакалення. Затым удзельнікаў форуму чакала музычнае віншаванне. Сваёй творчасцю педагогаў парадавалі артысты эстрады, студэнты Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў, навучэнцы дзіцячых школ і каледжаў мастацтваў. А каля спартыўна-культурнага цэнтра БДУКІМ, дзе праходзіў форум, працавалі выставы дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва і творчых работ навучэнцаў і выкладчыкаў устаноў адукацыі ў сферы культуры.

Тэатр не можа існаваць без глядачоў

Новы механізм фінансавання тэатраў стаў галоўнай тэмай нарады Прэм'ер-міністра Рамана Галоўчанкі з кіраўнікамі рэспубліканскіх і мясцовых тэатраў.

Сфера культуры знаходзіцца пад пастаянным увагай Прэзідэнта і ўрада. «Наглядзячы на ​​нПРОСТыя часы, дзяржава прымае ўсе неабходныя меры для развіцця тэатральна-відовішчых арганізацый. Стварэння і рэканструкцыя матэрыяльна-тэхнічная база, рэгулярна выдзяляюцца бюджэтыя сродкі на стварэнне новых пастацовак, на ўтрыманне тэатраў у выглядзе бюджэтных субсый», — адзначаў Прэм'ер-міністр. — Пры наведванні Нацыянальнага акадэмічнага тэатра імя Я.Купалы ў лютым мінулага года Прэзідэнт дакладна паставіў задачу на пераходзе

тэатраў на механізм раўнадолевага фінансавання». Як падкрэсліў Раман Галоўчанка, такі падыход павінен стымуляваць творчую ініцыятыву, актывізаваць і на практыцы пацвердзіць выключнае творчым асяроддзі пастава пра тое, што тэатр не можа існаваць без глядачоў. «Аднавацца, акрамя частага мастацтва, гэта эканамічны прадукт, які таксама павінен быць канкурэнтаздольным, прадавацца і прыносіць сродкі для таго, каб развілася кожная тэатральная ўстанова», — адзначаў Прэм'ер-міністр.

Падчас нарады, Раман Галоўчанка падкрэсліў, што пытанне пераходу ці не пераходу на такую ​​форму фінансавання не стаіць. Сустрэча праходзіла для таго, каб зрабіць новы механізм эфектыўным і абмеркаваць, ці усё было ўлічана пры падрыхтоўцы гэтага рашэння. «Гэты пераход — аб'ектыўна, даўно належаў рэальнасці. Узмацненне залежнасці росту заробку ад працы — па такім прыпынку жывуч абсалютна ўсе эканамічныя і творчыя агенты ў Беларусі», — адзначаў Прэм'ер-міністр.

На парадку дня — цырк і кіно

25 жніўня адбылося пасяджэнне калегіі Міністэрства культуры. На парадку дня — два пытанні: цырк і кіно.

У нашай краіне працуюць два прафесійныя цыркы. Гэта добра вядомыя айчынным і замежным глядачам беларускі дзяржаўны і Гомельскі дзяржаўны цыркы. Сваёй творчасцю таксама радуюць 47 аматарскіх цыркавых калектываў.

У развіццё творчай дзейнасці перад цыркамі пастаўлена галоўная задача — стварэнне нацыянальнага праграма з удзелам не менш за 50% беларускіх артыстаў. Яшчэ адна стратэгічная кіраванне — дасягненне прамых дамоўленасцяў па пракасе праграма і нумароў з расійскімі цыркамі.

Дарчы, ужо сёлета ў Беларусі дзяржаўным універсітэце культуры і мастацтваў распачаў падрыхтоўку ў звычайнай форме навучання на спецыяльнасці «Рэжысура святаў (цыркавыя прадстаўленні)». Таксама прынята рашэнне аб арганізацыі павышэння кваліфікацыі супрацоўнікаў прафесійных цыркаў па акцёрскім майстэрстве, харэаграфіі, рэжысёраў, гукарэжысёраў у інстытуце павышэння кваліфікацыі і перападрыхтоўкі кадраў Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў, інстытуце павышэння кваліфікацыі Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў. Павышэнне кваліфікацыі будзе арганізавана і для кіраўнікоў, рэжысёраў, рэжысёраў цыркавых калектываў. Ужо ў 2023 годзе ў Інстытуце павышэння кваліфікацыі Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў будзе праходзіць заняткі з прымяненнем пры неабходнасці спецыялістаў з Расійскай Федэрацыі.

Адна з пытанняў, якое разглядалася на пасяджэнні калегіі Міністэрства культуры, — стварэнне беларускай кінаіндустрыі і яе прасоўванне на айчынным і замежным рынках. Флагманам кінавытворчасці на айчынным рынку выступае Нацыянальная кінастудыя «Беларусьфільм». Сёння на прапярэмстве ў вытворчасці на розных этапах знаходзіцца 14 рэжысёрскіх фільмаў. Ёсць і гатовыя, з якімі глядачы змогуць пазнаёміцца ў найбліжэйшы час. Так, да Дня беларускага пісьменства кінастудыя падрыхтавала прэм'еру анімацыйнага фільма «Класік і шахматы», прысвечанага народным пэтам Беларусі Янку Купалу і Якубу Коласу. На працягу года глядачы кінастудыі Беларусі і Расіі змогуць убачыць прэм'еру стэнд-ап-камедый «Аліўе», якая таксама будзе прадстаўлена на інтэрнэт-платформах Megogo, Rutube, OKKO і на YouTube-канале «Беларусьфільм».

На міжнароднай арэне

Адбылася чарговая апаратная нарада міністра культуры Рэспублікі Беларусь Анатолія Маркевіча з начальнікамі ўпраўленняў і аддзелаў Міністэрства. Дзякуючы сродкам вядзасвязі, уезд у нарадзе таксама прынялі начальнікі ўпраўленняў культуры абласных выканаўчых камітэтаў. Сярод агульных працоўных пытанняў была азначана тэма міжнароднага супрацоўніцтва.

Так, 23 жніўня праішоў урачыстае адкрыццё аб'юнагана павільёна Беларусі на Выставе дасягненняў народнай паспеласці ў Маскве, для якога з удзелам Міністэрства культуры былі падрыхтаваны тэматычныя банеры для стэлажо «Беларусь замкавая», «Беларусь шматнацыянальная», «Спадчына UNESCO» і «Беларусь музейная».

А 15 верасня абудзіцца святотычыны мерапрыемства, прысвечаныя 100-годдзю Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі. У рамках святкавання пройдзе Міжнародны бібліятэчны кангрэс, у якім возьмуць удзел каля чатырох дзясяткаў замежных адмыслоўцаў, у тым ліку прадстаўнікі Азербайджана, Арменіі, Казахстана, Расійскай Федэрацыі, Таджыкістана і Узбекістана. Падчас кангрэса будзе падпісаны шэраг пагадненняў аб супрацоўніцтве, а таксама абудзіцца канцэрт з удзелам зорак беларускай эстрады.

Падчас правядзення дэйн культуры Рэспублікі Беларусь у Расійскай Федэрацыі адбылася сустрэча міністра культуры Анатолія Маркевіча з Прэзідэнтам Рэспублікі Татарстан Рустаман Мініханавым. Рустаман Мініханав адзначыў, што Рэспубліка Беларусь — адзін з вядучых замежных партнёраў Татарстана. Паводле яго слоў, адбываецца актыўнае двухбаковае развіццё ў сферы культуры. Акрамя ўзаемных візітаў творчых калектываў, праводзіцца выставы і разнастайныя культурныя мерапрыемствы. Адмыслова ўвага надаецца захаванню памяці пра подзвігі герояў у Вялікай Айчыннай вайне.

Міністр культуры пранавата правесці ў 2023 годзе Дні культуры Татарстана ў Беларусі. Кіраўнік Рэспублікі падтрымаў дапамогу ініцыятыву.

Міністр культуры Анатолія Маркевіч з працоўным візітам наведаў Нясвіж 1 Мір.

Працоўныя візіты

Адным з галоўных пытанняў сталі рамонтна-рэстаўрацыйныя работы ў касцёле Божага Цела ў Нясвіжы. У ходзе візіта таксама былі абмеркаваныя пытанні капітальнага рамонтна абарончай сцяны Заложына бастэіна Палацава-паркавага ансамбля XVI-XIX стет. Акрамя таго, кіраўнік ведамства атрымаў звесткі пра ход правядзення рамонтна адміністрацыйных будынкаў Нацыянальнага гісторыка-культурнага музея-запавяда «Нясвіж».

У рамках візіта ў Замкава-паркавы комплекс «Мір» міністр культуры азнаёміўся з кодам капітальнага рамонтна спугнай дамбаі і ўладкавання новага летняга кафе.

Замкавы комплекс «Мір» і Нацыянальны гісторыка-культурны музей-запавядак «Нясвіж» з'яўляюцца помнікамі сусветнага значэння і ўнесены ў спіс Сусветнай спадчыны UNESCO, таму Міністэрства культуры трымае пад кантролем бегучы стан аб'ектаў.

“Лістапад” — быць!

культурнай камунікацыі. — У мінулым годзе, дзякуючы прафесійнай працы каманды арганізатараў у фестывалі прынялі ўдзел прадстаўнікі рэкорднай колькасці краін — 54. Пацвердзіліся тэатральны ўдзельнік і падзялілі і акеную планку. На гэты год мы павіны паставіць сабе новую мэту і ўзяць новую вышыню. У сувязі з гэтым на арганізатараў і на дзяржаўна кінафестывалю ўладзецца вельмі вялікая і адказная праца па забеспячэнні высокага ўзроўню прадстаўлення гэтага міжнароднага форуму», — падкрэсліў Ігар Петрышэвіч.

Мінскі міжнародны кінафестываль «Лістапад» ачыніць свае дзверы для знаўцаў кінамастацтва з 4 па 11 лістапада. Візэ-прэм'ер адзначыў, што гэты фестываль — выдатная пляцоўка для наладжвання трывалых дзелавых і творчых сувязей, абмену вопытам і добры, дзейсны інструмент між-

Ляскавічы — цэнтр крэатыву

У гэтым змаглі пераканацца як самі жыхары аграгарадка, так і госці. У малюўчым кутку беларускага Палесся сабралася 40 тысяч удзельнікаў і гасцей Міжнароднага фестывалю «Кліч Палесся».

Згадаем гісторыю свята. Прэзідэнт Беларусі Аляксандр Лукашэнка ў 1996 годзе адзначыў, што Палесся — гэта ўнікальнае, Богам дадзенае беларускае месца. Кіраўнік дзяржавы паставіў задачу па яго адраджэнні.

29 сакавіка 2010 года была прынята Дзяржаўная праграма сацыяльна-эканамічнага развіцця і комплекснага выкарыстання прыродных рэсурсаў Прыпяцкага Палесся на 2010-2015 гады. І можна сказаць, што з гэтага моманту і пачалося новае жыццё тады яшчэ звычайнай палескай вёскі Ляскавічы — сёння ўжо ўсім вядомага аграгарадка, які раз на два гады з анілагам праводзіць каларытны этнакультурны фестываль. Сёлета ён дазволіў дакрануцца да аўтэнтычных абрадаў, побыту, самабытнасці яго сёмы ра.

Ля ўваходу на фестывальную пляцоўку гасцей сустракала выстава дзяржаўных скульптур — вынік працы ўдзельнікаў абласнога пленэру «Ажылая даўніна».

«Музей пад адкрытым небам», адбудаваная пляцоўка для сямей і для прагулак былі настолькі маштабна

Прынцыповая думка

Калі раней свабода прыгожыя да чалавека, то рэальні сённяшняга дня паказваюць, што чалавек павінен стаць яе дадаткам. Пры гэтым усталяваныя жорсткі дыктаў у магчымасці існавання ў свеце інаш свабоды або праўды. Заход лічыць, што ёсць толькі іх варыянт развіцця і няправільны. За выбар не толькі дэмакратычнага «прадукту» адразу ж ідзе пакаранне не тых, хто зрабіў памылковы выбар.

Каравай у сто кілаграмаў

Гэта галоўны экспанат выставы вырабаў беларускіх пекараў. Беларусь — хлебная краіна! Дадзены слогам стаў дзівім пераага ў Беларусі каравай-фэсту «Бацькава булка», які прайшоў днёмі ў Свіслачы. Выстава хлеба атрымалася вядоўшчына, думаная. Вось выва Косаўскага палаца, а вось — вельмі макет Гродзенскага абласнога драматычнага тэатра. А тут — хлебца, прысвечана Міхалу Клеафасу Агінскаму.

Есць булкі з вывамі Якуба Коласа і Янку Купалы. Унушальнай атрымалася карта Беларусі, выкладзеная караваямі. У кожнай праці — цеплыня працоўных рук, дабрін гарачых беларускіх сэрцаў.

мі, што ўмясцілі не толькі падворкі з 14 раёнаў Гомельскай і Брускай абласцей, але яшчэ і артыстаў, гасцей з усёй Беларусі і Расіі.

«Музей пад адкрытым небам», адбудаваная пляцоўка для сямей і для прагулак былі настолькі маштабна

Нэжыць

У апошнія гады мы не аднароўна маглі назіраць, што ўяўляе з сабе праславата «свабоды» заходняй дэмакратыі. Сёння прэзисе не трансфармацыі ідзе поўным ходам, і нам накарвана роля тусемцоў, якім у лепшым выпадку прадчуваюцца падзеі і якім будзем супраціўляцца, то прапануючы заражаныя вышні кофэры, які і індэксаван.

Калі раней свабода прыгожыя да чалавека, то рэальні сённяшняга дня паказваюць, што чалавек павінен стаць яе дадаткам. Пры гэтым усталяваныя жорсткі дыктаў у магчымасці існавання ў свеце інаш свабоды або праўды. Заход лічыць, што ёсць толькі іх варыянт развіцця і няправільны. За выбар не толькі дэмакратычнага «прадукту» адразу ж ідзе пакаранне не тых, хто зрабіў памылковы выбар.

Таму сучасна паступова скачваюцца ў хаос па прычыне заканамернага краху ідэй мультыкультуралізму, станаўчых на павязе праўды незалежна ад этнічных, расавых і рэлігійных адорэняў людзей. Усёдазволанасць не стала свабодай, а з часам пераўтварылася ў рэакцыйнае паліцыйна, што з'яўдае маральнасць у краінах калектывага Захаду. Калі апусцелі іх храмы, гэта было проста трыумфам сігналам. Калі над дахам іх дамоў з'явіліся мінарэты, гэта выклікала неурэаменне. Калі былі ўзаконены аднаполныя шлюбны, яны пляскалі ў ладкі. Калі іх дзеянне забаранілі называць бацькаў «мама» і «тата», яны пачалі ішоць падраваць. Калі іх дзеянне дзякуючы «свабодзе» перастаналі адчуваць сабе хлоччыкамі і дзяўчынкамі, а паступова пачалі ператварацца ў «яно», было ўжо позна...

Маральныя дэградацыя, узелзненна, дзякуючы заходняй свабодзе, у найвышэйшым каштоўнасці, вырвалася на волю. Калі раней пачалі асакулчаныя менашчэй уступіліся, яны спроба нагадаць пра і існаванне, то цыпер яны пераўтварылі ў сапраўднае палітычнае сьлі, чыя вага з'яўляецца змяніць адукацыйны праграмы. І цыпер тое, што лічылася вычварэннем, прадстаўляюцца на школьных уроках, які найвышэйшае дасягненне дэмакратыі. Нэжыць выйшла на вуліцы і жарэ амерыканскі і еўрапейскія сям'і пакрысе, не даўважна, але раз — і назаўсёды.

Цыпер нуват іх армія — месца для сапраўдных мучаніч — ператварылася ў нейкі дзіві палітэкарыяні бігендары клуб. Калі канадскім вайсковым дазволілі несьці адзленне супрацьлеглага полу, доўгія валасы і пазноціны і нават месце татуіроўкі на твары, то ў Вялікабрытаніі пайшлі далей. Ваенна-паветраныя сілы гэтай краіны спынілі прыём на службу белых мучаніч для дасягнення мэты па гендарнай і этнічнай разнастайнасці. Бо не хапае сярод авіяцары жаханч і мучаніч з іншым колерам скуры. Паўсюль гэтыя бледнаскурыя мучаніч, куды ні кінь. Яны псуеюць выгляд сучасных каралеўскіх Узброеных Сіл. Намікаюць сваім бледным выглядам на адсутнасць свабоды. Сітуацыя каронным чынам плавучо змяніцца да 2030 года, калі лічбу жанчын-рэкрутаў давядуць да 30% ад колькасці асабістага саставу, а этнічным меншасцім влучаць квоты ў 20%. Але ўсё гэта чымнае перад сірэнкамі ў амерыканскім Сеняце, дае гарача абмяркоўваць пытанне: ці могуць заць дэкарацыя мучаніч? Той, хто спрабаваў не пагадзіцца з такім меркаваннем, быў заарэамаваны, і яму панашавацца, што яго яшчэ не прызналі «тангем Пушкіна».

Вось тут мы і палыхозым да пытання: як гэта звязана з намі, з нашай краінай? А ўсё вельмі проста. Уво не адзін год нашу краіну імянуцца наставіць на правільны шлях, украінаючы ідэй, што з'яўра пра сапраўдна «свабодзе» мы станем адразу жыць лепш, не будзе стана вышэй, а сонца ярчэй. І нічога нам за гэта не будзе, гэта значыць абсалютна дарма. Нам гэта аб'яваюць маральныя мэршыякі, нэжыць, якія, глядзячы ў наш бок, вырашае, па якіх правілах і як яны жыва, а можа і не жыву... Пытанне для іх адкрытае.

Наталія ПЕТРУШЭНКА
Фота з фестывалю «Кліч Палесся»

Яркае свята Матчынай Мовы

Ужо дваццаць дзевяты год заду першы выданыя верасня расквэваюцца адным з бласпрана эксклюзійных святаў краіны. Дзень беларускага пісьменства — нібы каштоўны дыямант са старажытнай агранкай зьяе ў янку сучасных маштабных культурных імпрэз, уагаспаляючы сабой каранёвую існасьць сучаснай нацыі ў яе імкненьні не забываць Слова працуюраў.

Журналістыка праца ў прыналежы пэўнасьцю альянсавацца. Дзі ў вайсковую пры ўсёй спэцыфічнасьці гэтай сацыяльнай інстытуцыі, людзі такія ж, як і па-за межамі вайсковых гарызонтаў. З такімі ж клопатамі і інтарэсамі.

— Так што, мяркую, вам лёгка было пасля ваеннай газеты прыквэацца да працы ў газеце, так бы мовіць, шывільны?

— Змена месца працы нават у межах адной прафэсіі — гэта заўжды нейкая псіхалагічная лямка. Іншыя людзі, іншыя стасункі, іншы вытворчы рытм... У вайсковую журналістыку субардынацыя, а тут пэўная, у нейкім сэнсе функцыянальна абгрунтаваная разнаўнасць. Маё першае працоўнае месца пасля завяршэньня з Узброенага Сіл Рэспублікі Беларусь — газета "Культура". На той момант для мяне самым галоўным было знайсці ў культурніцкім абшчы сваю дзялянку, вызначыцца са сваёй тэмай і праблематыкай.

— Дзякую, Алесь Мікалаевіч, за экскурсе ў часы вапанага прафэсійнага станавленьня. Але ж праз тэмаўнае часе вельмі адважна дзяржаўнае мэрпрыемства. З году ў год на кожным чарговым Дні пісьменства мы бачым, як напярэдзілі ўражваюцца месцы іх правядзеньня ў рэгіёнах краіны, як аднаўляюцца старадаўнія сьвятыні, як паўстаюць помнікі знакамітым гістарычным асобам і нашым сучаснікам...

— Вось гэтым разам у межах праграмы Дні пісьменства ў Добрушска раёне паўстае помнік Івану Шамкіну. Класіку, чые творы, у тым ліку, з'яўляюцца асновам стаўленьня пісьменніка да роднай мовы і валодання ёй. Гэты чалавек стаў горавам нацыі. Ён прайшоў праз крывавыя баі Вялікай Айчыннай, але ўсёй сваёй творчасьцю сьвярджаў гуманізм, чалавечальнасьцю, любоў да Айчыны.

— А як вы лічыце, Алесь Мікалаевіч, ці стала гэтае свята саебасадальна-класам, пэўнай матывацыйнай для спасціжэньня мовы?

нага багачына нашы моладзцы і не толькі ёй?

— Вядома, добра было б, каб пасля кожнага Дня беларускага пісьменства папярэдаў прагера ўжываньня беларускай мовы. Але, вядома, не варта ды і не зусім правільна ўскладнаць за гэтую справу выключна на мэрпрыемства Дня пісьменства і яго арганізатараў.

— Шкава, які Дзень беларускага пісьменства, з тых, што ўжо было, вы лічыце самым удамым?

— Мне вельмі запамініліся Дні пісьменства ў старажытных гарадах Беларусі. У Заслаўі, у Навагрудку, ці дакладней на Навагрудчыне, таму што ўрачыстасьці, памятаю, адбываліся і ў Любчы, і ахопвалі бадай увесь раён. У Міры на Карэліччыне Дзень пісьменства вельмі цікава праходзіў. Але і нядаўнія святкаваньні ў Капылі і ў Бялынічах таксама вызначальныя. Бо яны паказалі, асабліва калі гаварыць пра Бялынічы, што невялікая прастора паселішча можа захоўваць шмат цікавых артыфактаў, дагэтушчых гісторыі беларускага прыгожага пісьменства, асветніцтва, рэлігіі. Праз такога роду свята мясцовыя жыхары адкрываюць для сабе шмат новага пра родны кут. Гэ- таму спрыяюць сустрэчы з носьбітамі культуры — пісьменнікамі, журналістамі, бібліятэкарамі, музейчыкамі. Проста з людзьмі, якія прыхалі ў Бялынічы з іншых мясцін.

— Свята гэтае, безумоўна, вельмі важнае для грамадства. Ці мае яго аналягі ў іншых славянскіх краінах? У славянскім моўным сьвеце?

— Мы заўсёды вельмі ўважліва дзі тэмы славянскага пісьменства, да тых асоб, што фарміравалі гэты гістарычны асветніцкі абсэг. Мне падаецца, што гэта свята — чыннік нашай унікальнасьці. Пра тое можа сведчыць рэакцыя амбасадараў, якія працуюць у нашай краіне. Яны заўсёды паважныя госці на Дні пісьменства. Раней, да пандэміі,

Алесь Карлюкевіч

Саюз пісьменнікаў і Міністэрства інфармацыі часта запрашалі замежных літаратараў. Тыя прызьжалі не толькі са славянскіх краін, а з самых розных куткоў свету. З Кітая, Індыі, краін Цэнтральнай Азіі. І ўсе былі пад уражаннем ад нашага свята.

— "Зьвязда" — галоўная беларускаямоўная газета краіны, якую вы рэдагуеце. А якое, спадар Алесь, пытаньне вы самі хацелі б задуць журналістыку, які бірэ ў вас інтэрв'ю?

— Калі гаварыць у дачыненні да Дня беларускага пісьменства, то я хацелі бы папярэдаць ў мяркуюча суразмоўца, ці згодна праект свята гэты ў наступным годзе ці праз два-тры гады пачаць сфарміраваць парадак дня для многіх нашых творчых арганізацыяў. І для Саюза пісьменнікаў, і дзі Саюза мастакоў, і дзі Саюза журналістаў.

— А што адзначае, незвычайна пабачыць госці на гэтым Дні пісьменства, такога, што не было на напярэдзі?

— Ад добрага традыцыйна адмаўленьня не варта. Але само жыцьцё ўносьць у рэжысуру свята нейкія карэкцыі. Будзе адкрыты помнік народнаму пісьменніку Беларусі Івану Шамкіну, пра які я гэтаўна вышэй. У Добрушска раённым раённым криваўчынчым музеі ўдзельнікі і госці свята пабачыць адмысловую залу, галерэю творчых жывапісу Уладзіміра Пракапцова, дзе будучь прадстаўленыя

ягоня карціны і інфармацыйна-інфармацыйна часта запрашалі замежных літаратараў. Тыя прызьжалі не толькі са славянскіх краін, а з самых розных куткоў свету. З Кітая, Індыі, краін Цэнтральнай Азіі. І ўсе былі пад уражаннем ад нашага свята.

— А які канкрэтна ўзлеў у Дні пісьменства бірэ газета, што даду назву выдавецкаму дому — "Зьвязда"?

— На свята прыедуць нашы аўтары. Літаральна напярэдзілі адкрыцця Дня пісьменства мы выдалі новы раман Уладзіміра Гаўрылювіча "Па веры вавай". Выдалі і шэраг дзіячыных кніг, якія прадставілі ў сьвятончым экспазіцыі.

Гутарыў Пётра ВАСПЕЎСКІ

Свята кнігі і чытача

Справіць Дзень беларускага пісьменства ў Добрушска плануюць шырока.

У першы дзень свята пройдзе навукова-практычная канферэнцыя "Добрушска чытанні", якую папярэдавалі сумесна Міністэрства інфармацыі і Нацыянальная акадэмія наву Беларусі. Лія мэрпрыемствага комплексу "Памяць" разгортнецца ваенна-гістарычная рэканструкцыя "Баі за Добруш 1943 году. Парыжанскі супраціў". Дарчы, гэмы сучасныя плываюч горада таксама прымеркаваны да Гола гістарычнай памяці, шырока ўзагадваецца і 140-годдзе з дня нараджэньня Янкі Купалы і Якуба Коласа.

На галоўнай сцэне, стылізаванай пад архітэктурны сімвал Добрушчын XIX стагоддзі — папярэдаць фабрыку, абудуецца ўзнагароджанне пераможцаў рэспубліканскага конкурсу "Нацыянальная літаратурная прэмія".

Паасва свята гараджане і гасці Добрушча змогуць наведваць Фэстыўль кнігі і прэсы, дзе будучь прадстаўлены чатыры тэматычных павільёны. Адзін з іх — "Бачыцьшчына", сумесны праект Міністэрства інфармацыі і лаўрэата прэміі "За духоўнае адраджэньне" Уладзіміра Ліхадзевана. Экспазіцыя будзе ўключыць фотавыставу, кнігі, адмысловы календар, а таксама прадукцыю Добрушскай папярэдаць фабрыкі розных перыдаў. Другі па-

вільён — "Слова пісьменніка", дзе абудуецца прэзентацыя выданьня членаў Саюза пісьменнікаў Беларусі ў дзяржаўных выдавецтваў. "Беларусь" прапануе эксклюзійны выдавецкі ламоў "Беларусь сегодня" і "Зьвязда", тут жа абудуецца гангаль перыдачынным выданьнямі і сувернітарнай прадукцыяй. "Белкіна" арганізуе выставу-продаж літаратуры на любоў гуэт.

На другі дзень фестывалю, пасля прэзэнтцыі літаратуры на-патрыятычнага праекта Саюза пісьменнікаў Беларусі "Бачыцьшчына такой", абудуецца перадача вымела сталіцы Дня беларускага пісьменства—2023 гораду Гарадку Вішэбскай вобласці.

Акунуўшыся ў вір карагода

Як мясцовыя жыхары і госці з усёй краіны разам захоўваюць нематэрыяльную спадчыну Палесся

Летнік традыцыйнай культуры "Карагоднае кола", які прайшоў з 1 па 7 жніўня ў вёсцы Пагост Жыткавіцкага раёна, ладзіўся Цэнтрам нематэрыяльнай культурнай спадчыны, што працуе пры Беларуска дзяржаўным універсітэце культуры і мастацтваў. Партнёрскаму падтрымку яму аказалі таксама Жыткавіцкі раённы выканавы камітэт і Нацыянальны парк "Прыпяці".

Саламяны павук, якога зрабілі ўдзельнікі летніка

Як распавялі мне арганізатары летніка, мэрпрыемства было рэалізавана ў рамках праекта па захаванні элемента нематэрыяльнай культурнай спадчыны "Вясновы абрад "Юраўскі карагод", уключанага ў 2019 годзе ў Спіс нематэрыяльнай культурнай спадчыны UNESCO, якой па-трабуецца тэрмінова ахова. Гэты спіс падтрымлівае развіццё нематэрыяльнай культурнай спадчыны невялікіх лакальных супольнасцяў, у гэтым выпадку — жыхароў вёскі Пагост, якія звязваюць сваю ідэнтычнасьць са звычонаным абрадам.

"Юраўскі карагод" быў разгледжаны Беларускай рэспубліканскай навукова-металічнай радай па пытаньнях гісторыка-культурнай спадчыны пры Міністэрстве культуры Беларусі ўключэньня ў Дзяржаўны спіс нематэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцей у 2004 годзе, а яшчэ праз тры гады, у 2007 годзе, паводле пастановы Савета Міністраў, зрабіў першым у Беларусі нематэрыяльным элементам культурнай спадчыны, які атрымаў адпаведны статус.

У КОЛЕ НАРОДАЎ

Сярод праблем, якія могуць паргажаць захаванню "Юраўскага карагода" — прызнанне вёскі перспектыўнай, дэмаграфічныя праблемы, адток моладзі ў гарады. На мінімалізацыю гэтых рызык накіраваныя заду, якія ўжо другі год запар робіцца ў рамках гранта, атрымананага ад UNESCO. Калі ў Пагосте аднаўраць у дэгрэацыяным выглядзе, то ў шэрагу вёсак летас ён будзе адноўлена — у Рычове, Старажоўнах і Цернях.

ПРАТАКОЛ ДОСТУПУ

У рамках захадаў, накіраваных на захаванне абраду, быў праведзены шэраг семінараў і экспедыцый, падчас якіх ад мясцовых жыхароў фіксаваліся асаблівасці гэтай традыцыі, вывучаліся ўмовы яе бытвання. Вынікам гэтай работы музыкі зрабіцца анаталія традыцыйнай нематэрыяльнай культуры Тураўшчыны, таксама мае быць створаны сайт, прысвечаны Пагосту і мясцовым традыцыям, на будучыню тут плануецца правядзенне фестывалю, у тым ліку з удзелам прадстаўнікоў іншых наро-

Абрад прымеркаваны да вясновага свята Юр'я, якое адзначаецца 6 мая, і складаецца з дзвюх частак: падчас першай у двары сяджанскага гаспадаркі пасля зямцы выводзяць скаціну з хлява, падчас другой часткі адбываецца выпечка ды раздана рытуальнага хлеба і шэсце вясцоўкаў на поле з песнямі ды гульнямі і пажаданнямі здароўя ды добрага ўраджая

хаванне важнае не толькі для ідэнтычнасці жыхароў вёскі Пагоста, але і нацыянальнай ідэнтычнасці беларусаў як нацыі.

Таксама быў складзены практокол супольнасці, што вызначыць доступ да нематэрыяльнай культурнай каштоўнасці, заахвочвае ідэнтыфікацыю і заахвочвае ўдзел у летніку не толькі студэнтаў, але і людзі розных узростаў. Ужо традыцыйна прымаюць удзел сябры Студэнцкага этнаграфічнага таварыства. Умова прафывання былі скіраваны на максімальнае папярэдаць і набліжэнне да традыцыі, таму асноўная частка ўдзельнікаў жыла ў наметках, і толькі некаторыя скарысталіся за паслуг гасцініцы. Найбольшую ж карысьць ад удзелу ў летніку, вядома, атрымалі тыя, хто жыў у хатах мясцовых жыхароў і меў матчымае непасрэдна камунікаваць з прадстаўнікамі супольнасці.

СВОЙ ХЛЕБ СУПАЧЫ ПІЦЦА

Хтосьці мо паглядзець, як гаспаднін пякуць хлеб, хтосьці — разам з гаспадарамі вы-

праўляўся зранку на рыбацкую. Да таго ж, вясцоўка, якія прытулілі гасцей, атрымалі пэўнае ўзнагароджанне. Гэтаксама важна, бо старава на ўдзельнікаў супольнасці разумеюць важнасці іх ладу жыцця і традыцый, стымулююць эканаміку вёскі, дапамагаю ёй развівацца.

Харчавалі ўдзельнікі летніка мясцовымі традыцыйнымі прадуктамі — халія ў першы дзень некаторы меней даславаць яшчэ спрабавалі запарабаваць замовіць піцу, але пазней усё-ткі звыкліся з традыцыйным харчаваннем. Адна з гаспадынь нават дапамагла дзяўчатам апрануцца ў сваё традыцыйнае льянонае адзенне, строі на заключнае мэрпрыемства знайшліся для аховчыі і ў мясцовым клубе.

АДЧУЎ СЯБЕ ПАЛЕШУКОМ

Праводзіліся майстар-класы па традыцыйных спевах і танцах, пчаларстве, гатаванні страў мясцовай кухні і выпячкі хлеба ў адпаведнасці з мясцовым рэцэптам, трэнінгі па рамствах і дыяганне, вырабе сувернітарнай прадукцыі, плыценні саломінага павукаў. Таксама адмысловыя этнагалі працягалі для ўдзельнікаў шэраг лекцый — аб семантыцы вясцовага жытла, бортым пчаларстве, прымах і забавонах палешукоў паводле запісаў вядомага этнографана халія XIX — першай паловы XX стагоддзя Аляксандра Сержуптоўскага, і нават аб лубоўнай магі і сямейных стасунках у беларускай традыцыйнай культуры.

Таксама ўдзельнікі летніка знамеліся з гісторыяй Пагоста, а разам з мясцовымі дзецьмі нават стварылі карту вёскі, на якой пазначаны найбольш цікавыя і адметныя мясціны. Вандруючы па Тураўшчыне, ўдзельнікі летніка наведвалі Тураўскі криваўчынчым музей, мясцовыя фермерскія гаспадаркі і прыватную пасадку, а таксама гаспадарку ў вёсцы Рамель Столінскага раёна, дзе гадуюць беларускае абарыгенную пароду коней — тарпаноў. Як бачым, вёска Пагост, размешчана за некалькі кіламетраў ад старажытнага Турава з яго багатай гісторыяй, гасцініцамі для каварань і іншай неабходнай інфраструктурай, мае шанцы зрабіцца месцам прыцягнення турыстаў як з розных куткоў краіны, так і з-за яе межаў. Тутэйшая нематэрыяльная спадчына яшчэ зноўле паслужыць людзям, проккі якіх так доўга і ўпарта заахвочвалі і перадавалі даўнія традыцыі і абрады з пакалення ў пакаленне, зьбяротны іх да нашых дзён. Галоўнае — што ў гэтым запісаванні сабы мясцовыя жыхары, а гэта зранку будучага поспеху.

Нецяплічныя ўмовы дома Альбы

У Гомельскім гарадскім маладзёжным тэатры з'явіўся "Дом Бернарды Альбы". Пастаноўка папушыла трывалыя фарыз "тэатр — дом", бо на сцэне была ўсталяваная... цяпляца.

П'еса Фелэрыка Гарсія Лоркі пра пяцёрку дзяцей, што жыўць пад тыраніяй маці, у савецкія часы ставілася ў многіх тэатрах: у ёй бачыцца сімвал Іспаніі, якую ў 1930-х імкнулі выратаваць савецкія лётчыкі. Насамрэч "Дом Бернарды Альбы" часта становіцца выратаваннем для саміх тэатраў: тут зацэлілі чужыя асобы, рознахарактарных, рознаўзроставак. І ніводнай

мужчынскай. Ізальныя вакрыянт для трупы, дзе ідзе жаночы прыняк: хай грывушыца на сцяну!

У гэтым сезоне да п'есы, што належыць ад драматычнай класікі XX стагоддзя, звярнуліся адразу два беларускія тэатры — Гомельскі маладзёжны, які завяў у сваіх планах яшчэ год тэатраваць, і Новы драматычны ў сталіцы, які без папярэдніх заявак змог апырацца з датай прэм'еры. Але пяршыня тут няма і быць не можа, бо атрымала два прышчывочныя спектаклі: пра марнае дзюваче спаборніцтва за хлопца, іх невеста, — у ролі жонкі і Марціна (Валерыя Лагута), якая скрала ў Ангусыя (Ірына Чарнуўская) фота яе суджаннага Пэпа, кладае на стол выштыгнутыя рукі (насамрэч пустыя рукі адымыслова скройнай суценкі) — і яе сёстры пра чарэ праходзіцца на іх хтосьці крочыць асыярожна, а хтосьці ажно скачона зусей мовай, наіскаючы на адыасы (харэограф — Юлія Брыгатавіч).

Індывідуалісты спрыяюць і сцэнічнаму створ. Мастак па касцюмах Таццяна Лісвенка прымудрала для кожнай герані адымыслова вакрыянт суценкі, вар'іру-

ючы не колеры, дзе пераважае чорны, а фасоны.

Прысутнасць мужчын у пастаноўках гэтай п'есы штора вырашае пастаноўшца. Кожная з пяці дзячочкаў — зусім не прыдатная пранікнёна Адакца, што ішло, між іншым, без музыкі — у шыцы, дый роля маші што аддзелена мужчыне, каб падкрэсліць маскулінныя якасці Бернарды Альбы, нястачу ў ёй жаночасці. У гомельскім спектаклі такі прыём скарыстаны для табулі, але акцэнтуюцца зусім іншыя мужчынскія рысы: Сяргей Чугай стварае парадыйны і адначасова надзвычай трагічны партрэт напавуар'яцкай староў і вярэцельнае вольнае, якую трымаюць у ланцуха. Праз гэта Марыя Хасэфа становіцца странным прынам будучыні кожнай з дзячочкаў. Непыладкова вобразам усюго спектакля зменчаным на праграмцы, флэах і іншай рэкламнай

прадукцыі, стаў слоік з запавіначай кршыкай, у якім б'юцца аб шкло пяць прыгожых матылькоў.

На сцэне ўвасабленнем замкнёнай прасторы становіцца цяпляца з кветкамі — зусім не прыдатная (Амаглена), Наталія Задорная (Эмаюма Паняля), Караліна Драздова (служба Мацільда).

Спектакль можна ў поўнай меры назваць аўтарскім, бо Віталь Краўчанюк выступіў не толькі рэжысёрам-пастаноўшчыкам, але і аўтарам ідэі сцэнаграфічнага рашэння і музычна-жывага афармлення. Гэта чарговая творчая перамога Гомельскага маладзёжнага тэатра, які мэтажна раўнаўважыў у бок найбольш перспектыўных эстэтычных далягавідаў.

Гэты конкурс, што сёлета сабраў 14 удзельнікаў, шасцераз а якіх сталі лаўрэатамі, астатні — уладальнікамі спецыяльных прызюў і дыпламантамі, быў, ёсць і будзе цэнтральнай падзеяй "Славянскага базару ў Віцебску". Быў час, калі 8-9-га мноства разнастайных мерапрыемстваў ён пачаў складвацца на другі план, але гэта была хіба сільнасць, якая так і не дзейні-

Надзея БУЏЦВІЧ
На фота сцэна са спектакля

Спеўныя арыенціры: разбор палётаў

З 14 па 21 жніўня ў Мінску прайшоў агульнанацыянальны кастынг адразу на два вакальныя шоу — "ФАКТОРВУ 60+" і "ФАКТОРВУ 60+". Прэм'ера першых эпизодаў "ФАКТОРВУ" (праекта для тых, хто старэйшы за 16 гадоў), адбудзецца ў кастрычніку. А вось таленавітых прадстаўнікоў залатога ўзросту ў праекце "ФАКТОРВУ 60+" будзем сузіраць вясной. Зараз надыходзіць этап аналізу. Прадзюсарская група яшчэ раз аддзельна выдзяліла ўсіх удзельнікаў перадактынгі, каб не прапусціць талент. Не залішне будзе і азірнацца на досвед больш стальных вакальных конкурсаў.

Сёлета абодва конкурсныя выступленні суправалдзеныя небыўалымі апалягамі. І прычына не столькі "прыродная", глядзельца цікавіць да творчай моладзі, колькі правільны разлік арганізатараў. Бо выкананне першай песні — камп'ютарна славянскіх краінаў на адной са славянскіх моў у суправалдзены аркестра — было спалучана з робітнічым сольнікам Ларысы Доўнай, якая сёлета ўзначальвала журы. Выкананне ж другой — сусветнага хіта — ужо не ўпершыню суправалдзана балетам "Толас" і стала часткай гала-канцэрта завяршэння ўсёго фестываля. Абодва гэтыя тандамы аказаліся ўдалымі. А што ж сам конкурс?

Журэ штогод традыцыйна сцвярджаюць, што ўзровень конкурсу расце. Але ж будзем рэалістамі: такі нывульхны рэспавінен сведчыць ці пра завоблачна-касмтычныя вяршыні, што праўзыходзіць фізічныя магчымасці чалавеча, ці, прабачце, пра недаканнасць рэйнайсшых пераможцаў. Гое і гэце не апапвадэе рэачынасці. Скажам шыра: сёлетні конкурс, асабліва калі ўлічыць складанасці кавілінага часу, меў прыстойны ўзровень, але быў і асаблівы. Выкананне сусветнага хіта, якое часцяком не вытрымлівае канкурэнцыі з арыгіналам, гэтым разам было ў цэлым больш паспяховым за славянскую песню. Складалася ўражанне, што хіты былі лепшыя адрэзатываны, а многі славянскія песні — апапвадэе і разучаныя спекамі, часам увогуле не наліч конкурсныя, бы да іх звярнуцца, што называецца, у алошні момант.

Кастынг шоу "ФАКТОРВУ"

Разам з тым, прызнаем, што імкненне да індывідуалістнасці было на гэты раз выяўлена куды больш ачыта, чым на многіх рэйнайсшых спаборніцтвах. Не было і спелавако з сумнеўнай прафесійнай падрыхтоўкай. Наадварот, яшчэ больш важнымі сталі такія паказальнікі, які наўнасыць шкавага тэмбру, добрай вакальнай школы, валоданне дэжавай тэхнікай, разнастайнымі прыёмамі гукадабывання (тым жа фальцэтам сёння спяваць умеюць усе).

Гран-пры нашай Ганны Трубіцкай стала вынікам яе плённай падрыхтоўкі менавіта да гэтага конкурсу. Прадзюсарскім цэнтрам "СПАМІАШ" быў прадугледжаны ўсе дэталі: ад разнастайнага рэпертуара, што максімальна раскрывае спеўныя магчымасці салістка, да яе зместам: яна была адзінай, што разгадала на харэаграфічна пастаноўку Расійскай артыстка Нэнсі падзвіла другую прэмію з прадстаўніцай Балгары Дзімітрынай Герман-

ішла па сцэне, не крочыла-рухалася, а несла, бы та ява, сёбе і сваю прыгожасць. У першы дзень, калі выконвалася спецыяльна напісаная для яе песня Леаніда Шырава, голас спявачкі падаўся крыху стомленым, таму ў многіх прыхільнікаў заставалася хваляванне, што ж яна будзе рабіць надалей. Але на другі дзень, звярнуўшыся да рок-класікі, Ганна выкалалася "на ўсё сто", скарыўшы хрыпатай і шалёнай энергетыкай. Так што яе №11, вызначаны жараб'юкай, спраўдзіўся: яна аказалася дwoичы першай, атрымаўшы за кожную з песень найвышэйшы бал ад усіх членаў журы.

Першую прэмію атрымала італьянка Марта з яе багатам італьянскіх фарбаў, імгненным і багатым зместам і ўменнем працаваць з інструментамі: яна была адзінай, што разгадала на харэаграфічна пастаноўку Расійскай артыстка Нэнсі падзвіла другую прэмію з прадстаўніцай Балгары Дзімітрынай Герман-

вай. Уладальнікамі трэцяй прэмій сталі прадстаўнікі Кыргызстана і Армені — апапвадэе Бек Ісраілаў і Марыя Ханданян. Апошняя не толькі звярнулася да самых відомых песень, што ва ўсіх на сільму, але і праставіла іх лётель за арынал (у тым ліку "Соню" з рэпертуара Ларысы Доўнай). Прэмія таленавітых кампаній "Мір" дасталася Кайлу Руду з Казахстану. Прыз за лепшае ўвасабленне найнапярэйня тэмы — Крысіне Мілар з Босніі і Гераніяван. "Славянскія надалей" стала Хон з Узбекістана, што набыла меней за ўсіх балаў — усяго 108. На жаль, без далатковых ўзнагарод засталіся такія адметныя выканаўцы (абодва са 121 балам), як "звонкай" Людміла Дамброўская з Малдова, харызматычная нават у гранічых шіхі і мяккіх гучаных, і кубінен Мігель Коста з надзвычай прыгожым голасам і акцёрскай раскаванасцю.

Але конкурс — заўжды крыху азартная гульня. Невыпадкава сарод членаў журы быў колішні канкурсант, прадстаўнік Армені Врэх Кіракасіян. У свой час ён не атрымаў на "Славянскіх базарах" у Віцебску" лаўрэатскага базару, але гэта не перашкоділа яму стаць відомым спеваком, дырэктарам Ерванскага каледжа культуры і мастацтваў, прафесарам Міжнароднай акадэміі культуры і выканальніцкага мастацтва. А гадоўнае — улюблённым публікі, у тым ліку, беларускай. Нужо гэта не лепшая ўзнагарода?

Надзея БУЏЦВІЧ
Фота Таццяны МАТУЦЕВІЧ

СТУЖКА ЖЫЦЦЯ

Соня Блікер 1909 — 1971 гг.

Амерыканская пісьменніца і антраполог Беларускага паходжання, аўтар шэрагу дзіцячых кніг аб карысных жываліх Амерыкі.

1909 г.

Нарадзілася 28 лістапада ў Спярдынах, сёле ў Зялёнаў Сядзібы раёне Мінскай вобласці.

1933 г.

Заканчыла навучанне ў Хамптрыўскай каледжы ў Нью-Ёрку, дзе атрымала ступень бакалявара.

1934 г.

Брыцка сапмабіз з Гербертам Спенсерам Зіма — натуралістам і відомым папулярызатарам навукі.

Соня Блікер з мужам

1950-я гг.

Пачынае пісьменніцкую дзейнасць: прыядзе дзіцячы аўтарам і выдасць некалькі дзіцячых кніг.

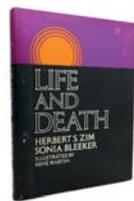

1959 г.

Соня вылучае таскіма жадзі і побіт нывадыскага карыснага жываліха Амаглена ў гэтага нагоды напісала і выдала кнігу "Эскімос: артычныя папулярыяны выдасць".

1961—1970 гг.

Шмат падарожнічае па Нью-Мексіка і наведвае іншыя амерыканскія штаты. Дwoичы робіць падарожжа навоц свету і наведвае Еўропу і Расію (1964 г.).

1971 г.

Памерла ад анкаляў на 62-га годзе жыцця.

Пасля рэвалюцыі, у пошуках лепшага жыцця, Соня Блікер эмігрыруе ў ЗША разам з дwoичыгадовай дачкай.

Ва ўніверсітэце вучыцца пад кіраўніцтвам вядомых амерыканскіх антрапологаў Франца Боаса і Рут Бенедэкт.

1931 — 1946 гг.
Прыядзе рэдактарам у выдасць "Simon and Schuster"

Соня і Зіма зьмяняю сабраў сарод і наведвала іх у рэзервацыі Амаглена калі Спярдына. Так Соня пачынала сваё падарожжа па Паўднёвым Захадзе, дзе блізка паазнамацца з жадзі і побытам карыснага жываліха Амаглена.

Штурокам да напісання ўласных кніг паступіла ідэя выдання пісьменніцай амагленаў і жадзі індаўскай роднае спыю — Опадына і Роджара. Яе аказалася, на выдасць рэану амаглена артычныя выданні на тэму тэмаўна разлічаны на дwoичы 8-12 гадоў.

Большая частка жадзі Зіма прайшла ў падарожжа. Яны выдасць на Афрыку, Еўропу, Усходнюю і Заходнюю Амерыку, робячы даследаванні і напісаві дзве свае кнігі.

"Мы таскіма карысталіся пісьменніцай кубінамі і ісомамі. Раз у тэмаўна назірала за працай жанічар. Мы лікалі свой хлеб, забіралі на мліса амаглена і савіна. Мы цягалі вяду ў калодзюка, так, імя гэта рэчка ў публіцы. Мы гралі і тэмаўна савіна публічнаму апапвадэе біблію і дwoичыма. Замест мажальна насці каплі. Магчыма, гэта і тэмаўна: тое, чаму і адрочуе сёбе не дома сарод індэаўцы?"

"Індаўска" серыя Соня Блікер лічыць 16 кніг, кожная з якіх прысвечана асобнаму племяна і рэйнайсшым адасцяроўкам асабліваці імакмы і побыту.

Генрых Семірадскі, або Час перапісаць гісторыю

23 жніўня споўнілася 163 год, як адбылося вясенняе суцэствядомы мастак Генрых Семірадскі. Імя яго даўно заняло пачаснае месца ў пантэоне буйнейшых мастакоў XIX стагоддзя, такіх вядомых прадстаўнікоў позняга акадэмізму, як Фёдар Брунц, Карл Брулоў, Шарль Глейр, Аляксандр Іванавіч, Ян Матэіка і інш. Сваім яго лічаць у Расіі, Польшчы і Украіне, дзе ён нарадзіўся. Паўна, маглі б яго лічыць сваім і ў Італіі, дзе Семірадскі прабыў другую палову жыцця і стварыў большую частку сваіх самых вядомых прац. Прызнаем, кожная на яго сваё права. А вось ці можам мы назваць яго сваім, давайце, шааноўныя чытачы, вырашым разам.

З БІГРАФІІ МАСТАКА

Як вылікае са знойдзенай намі метрык хрысту Генрыху-Гектару, прайшоў у 1843 год на свет 12 (24) лістапада 1843 года (сапраўная назва: Пётр Іванавіч Харкаўскі Губерні). З нейкай прычыны і першы на імя, сына ротмістра Уланскага палка Іпаліта Семірадскага і Міхаліны Прушынскай абдысае толькі 5(17) красавіка 1844 годка (10). Хроснымі Генрыха сталі генерал-майр таго самага палка Гектар Прушынскі (дзядзька Міхаліны і случкі абшарнік) і Тарза Лашева, жонка ротмістра. Менавіта там, што полк Семірадскага быў расквартараваны ў Нова-Белградзе, а не каля Пінска ў Мінска, тлумачыцца, чаму Генрых, сын наваградца і мінанці нарадзіцца на Харкаўшчыне. Дарчы, не быў Семірадскі лекарам (або ветэрынарам) у тым палку, а быў прафесійным вайсковікам. У службу ўступіў у катэдральны харкаўскі гарэгат гусарскага палка, потым камандаваў драгунскім палком, а ў адстаўку выйшаў у чыне генерал-маёра.

У 1846 годзе ў Італію і Міхаліны нарадзіўся другі сын Станіслаў-Гектар. Яго хросным стаў сябра сям’і Семірадскіх, былы фільд-марш, прафесар права Харкаўскага ўніверсітэта Аляксандр Мішкевіч, малодшы брат Алама Мішкевіча. А жонка Аляксандра Мішкевіча, карныя наваградчанка Тарза Трэвэйч, стала ў 1854 годзе хроснай маці трохіцца сына Семірадскіх Міхала-Габрыяла. Да Навградчыны, якая нібы не адпуская Семірадскіх, мы яшчэ вернемся, а пакуль распавядзём, як склаўся лёс мастака.

З ХАРКАВА З ПЕЦЯРБУРГА І РОМ

Пасля непрацяглай хатняй адлукцы, якая паказала, што Генрых мае прыроўную схільнасць да малювання, бацькі адпраўляюць яго вучыцца ў харкаўскую гімназію. Выкладчыкам малюнка ў гімназіі быў вучона славуата Карла Брулова Дамітрый Базперчы, які адразу ўбачыў залаткі і Семірадскага і ўзяў над ім шэфства. Бязлержы працягваў займацца з буйным вучнем і падчас вучобы таго ў Харкаўскім універсітэце (1860-1864). Фактычна сваёй першаму настаўніку Семірадскі быў абавязаны абраным кірункам у мастацтве. Скончыўшы ўніверсітэт са ступенню кандыдата фізіка-матэматычных навук (Семірадскі абарніў дысертацыю “*Аб істынствах у наскомысе*”), новаваспечаны натураліст, наперак волю бацькі, адпраўляецца вучыцца ў Пецярбургскую Імператарскую акадэмію мастацтваў.

З ХАРКАВА З ПЕЦЯРБУРГА І РОМ

Па дарожце ён на месцы спыніўся ў Маскве, дзе адлучыў час паміж тэатрам і музеямі. А ў кастрычніку 1864-га быў прыняты ў акадэмію вольным слухачом, бо меў ужо 20 год і таму не мог быць залічаны звычайным вучнем. Але ў 1866 годзе пад імям яго паспяваў кіравацца аднаўленнем загіблага Генрыха звычайным вучнем, што давала права на розныя важныя прывілеі ад акадэміі. Дарчы быў галы аддаваць вучобы, некалькі зробных, а потым і залатых медальёў, прашоўшы праміі. У 1870-х гадах Семірадскі паспеў трохі пасябраваць і радыкальна развіцца ся ў поглядз са студэнтам Ілзеі Рэніным, які пазней стаў адным з выдатных рускіх мастакоў. У 1870 годзе за катэдру “Давер Аляксандра Македонскага лекару Філіпу” (сёння знаходзіцца ў Нацыянальным мастацкім музеі Рэспублікі Беларусь) Семірадскі атрымаўся вялікі залаты медаль, званіце — “*Ганілей хрысціян каля ўвахода ў катэкомбію*”, фрэскі ў маскоўскім храме Хрыста Завіцеля, “*Продзіжы*”, “*Цяжкі выбар*”, “*Рымскі жабрак*”. Завяршыў свой тэрмін замежнай камандзіроўкі Семірадскі бласкуці. Карына “*Светачы хрысціянства, або Жывыя паходні Нерона*” спыраша выклікала захапленне ў Пецярбургу, а ў 1878 годзе — на суцэст-най паражскай выставе. За яе мастак атрымаў званіце прафесара, а французскі ўрад узнагародзіў яго ордэнам “Ганаровая лётанія”. Атрымаў Семірадскі дыплом ад Берлінскай, Стактольскай, Рымскай акадэміі, якія прызналі яго членам сябрам. Фларанцыйская ж акадэмія накіравала да мастака прасьбы даслаць аўтапартрэт для гістарычнай галерэі партрэтаў знакамітых мастакоў. Карына “Пахоўні Нерона” была падаарвана мастаком Кракыва, з яе і пачаўся Навградчыны музей і Сукевічана. Дарчы, Дзвэржаны Рускай мастака абавязаны сваім заснаваннем нашаму земліку Семірадскаму.

крытыкам Уладзімірам Стасывам (бараніў) і пачаўся “непрыязнь” паміж артыстамі і крытыкамі (і патрыярхамі яго Рэніным) і Семірадскім. Але карыну “*Давер Аляксандра Македонскага доктору Філіпу*” Стасаў на выставе заўважыў, дотэлага разабраў, і, сярод іншага, заявіў, што “*хоснодын Семірадскі не прыналежыт тале*”. Ці быў Семірадскі асабіста знаёмы з іншым вядомым мастаком — Аталіанарам Гараскім, мы не ведаем, але пра адну з яго карынаў Семірадскі пісаў сваім бацькам з захапленнем, прычым называў таго “*нашым земліком*” (дарчы, Гараскі паходзіў з Міншчыны, з Ігуменскага павета, маёнтак Убаркі). У 1871 годзе Семірадскі трапілае ў Мюнхен, а ў наступным годзе выстаўляе ў акадэміі карыну “*Рымская артыя бліскучы часоў цызарызму*”. “*Ортыя*” была набыта акадэміяй за 2000 рублёў і перапрададзена вялікім князю Аляксандру Аляксандравічу, блудчому Імператару Аляксандру ІІ. Напачатку 1872 года стасаванне звычывымым у жашці Семірадскага. Ён трапілае ў Рым і вырашае застацца ў ім назаўжды. Тут і быў створана карына “Хрыста-тэ і грэшніца”, якая так уразіла пецярбургскіх куратароў мастака, што ён атрымаў званіце акадэміка. Далей з-пад пэндзля мастака ала за адной вышліца такія вядомыя прашы, як “*Ганілей хрысціян каля ўвахода ў катэкомбію*”, фрэскі ў маскоўскім храме Хрыста Завіцеля, “*Продзіжы*”, “*Цяжкі выбар*”, “*Рымскі жабрак*”. Завяршыў свой тэрмін замежнай камандзіроўкі Семірадскі бласкуці. Карына “*Светачы хрысціянства, або Жывыя паходні Нерона*” спыраша выклікала захапленне ў Пецярбургу, а ў 1878 годзе — на суцэст-най паражскай выставе. За яе мастак атрымаў званіце прафесара, а французскі ўрад узнагародзіў яго ордэнам “Ганаровая лётанія”. Атрымаў Семірадскі дыплом ад Берлінскай, Стактольскай, Рымскай акадэміі, якія прызналі яго членам сябрам. Фларанцыйская ж акадэмія накіравала да мастака прасьбы даслаць аўтапартрэт для гістарычнай галерэі партрэтаў знакамітых мастакоў. Карына “Пахоўні Нерона” была падаарвана мастаком Кракыва, з яе і пачаўся Навградчыны музей і Сукевічана. Дарчы, Дзвэржаны Рускай мастака абавязаны сваім заснаваннем нашаму земліку Семірадскаму.

Генрых Семірадскі, 1875

Аб чым будзе далей. У першыя 1880-1898-ых гадоў Генрых Семірадскі стварыў вялікую колькасць прац на звычывымым у жашці Семірадскага. Ён трапілае ў Рым і вырашае застацца ў ім назаўжды. Тут і быў створана карына “Хрыста-тэ і грэшніца”, якая так уразіла пецярбургскіх куратароў мастака, што ён атрымаў званіце акадэміка. Далей з-пад пэндзля мастака ала за адной вышліца такія вядомыя прашы, як “*Ганілей хрысціян каля ўвахода ў катэкомбію*”, фрэскі ў маскоўскім храме Хрыста Завіцеля, “*Продзіжы*”, “*Цяжкі выбар*”, “*Рымскі жабрак*”. Завяршыў свой тэрмін замежнай камандзіроўкі Семірадскі бласкуці. Карына “*Светачы хрысціянства, або Жывыя паходні Нерона*” спыраша выклікала захапленне ў Пецярбургу, а ў 1878 годзе — на суцэст-най паражскай выставе. За яе мастак атрымаў званіце прафесара, а французскі ўрад узнагародзіў яго ордэнам “Ганаровая лётанія”. Атрымаў Семірадскі дыплом ад Берлінскай, Стактольскай, Рымскай акадэміі, якія прызналі яго членам сябрам. Фларанцыйская ж акадэмія накіравала да мастака прасьбы даслаць аўтапартрэт для гістарычнай галерэі партрэтаў знакамітых мастакоў. Карына “Пахоўні Нерона” была падаарвана мастаком Кракыва, з яе і пачаўся Навградчыны музей і Сукевічана. Дарчы, Дзвэржаны Рускай мастака абавязаны сваім заснаваннем нашаму земліку Семірадскаму.

Сямірадскі-Семірадскія ГЕРБА “ТРАСКА”

Зразумела, што апублікаваць у межах артыкула ўсе сабраныя звесткі немагчыма, таму прыводзім самае галоўнае.

Герб Семірадскіх “Траска”

“Пейзаж па-над Свіслаччу”, 1873

“Давер Аляксандра Македонскага лекару Філіпу”, 1870

годзе Роза Семірадскага ледзь не давала сваю сям’ю та галеры. Бо пачаўся былі ў Ярошынскіх высокіх адзіраў французскага войска яна надала імя такі шыкоўны прымё (уё на сто), што яе муж, у 1826 годзе аспісавічч на іначкам у сваім тастаменце стварыў нерукомасце, згадаў жонку, якая вельмі мюна паарвала да выліца сям’і. Зтадаем, што ведаў Элеўтэрыі мастака Яна Рустама, бо быў асістэнтам на хросце дачы Руста-люці, які жыў у сале “Старая Прошанка” і разам з сурдэзма Казубовічамі, Кі-чановічамі, Патривічамі, Кашовічамі і іншымі, прадстаўляў у вялікалітоўскай войску “*Вельскую зямлю Подліскага ваводства*”. Дарчы, у Палішыне, за ўваход якога ў склад ВКЛі луціч за змагаліся князі Гедыміні і Вітаўт і якое кананізавалася збольшага вышчачыі з ВКЛі (бо было спрэчна зямлёй), — карні продажу Станіслава Манюшкі (каля Беластока), а таксама маці Алама Мішкевіча (каля Брэста) і маці Ігната Дамейкі Анута-ты (памята каля Брэста). Па Люблінскай уніі (1569) Палішыня і Украіна былі фактычна анэксованы ў ВКЛі Польшчы. Пазней некаторыя Манюшкі, Арышкі і Ануты перабраўся на беларускія землі і з цягам часу дасягнулі знач-ных большых паспеху, ачы-і сваякі, якія засталіся па-Польшчы. Тое самае датычыцца і Прушынскіх.

ПРУШЫНСКІЯ-ПРУШЫНСКІЯ ГЕРБУ “ЛЮБІЧ”

Ціпер — слова старабеларускаму роду Прушын-

скіх, з якіх паходзілі маці жонка Генрыха Семірадскага Роду, які некалькі стагоддзяў жаў у ваволіцах Мінска.

Ала з перых знаец гэтага роду Влікага Агас-та Літоўскага паходзіць з “Поіса войска ВКЛі” і дагучыца 1528 годам, з’яўляцца яна нейкага зямля-ніцтва Мукты Прашынска-го, які жыў у сале “Старая Прошанка” і разам з сурдэзма Казубовічамі, Кі-чановічамі, Патривічамі, Кашовічамі і іншымі, прадстаўляў у вялікалітоўскай войску “*Вельскую зямлю Подліскага ваводства*”. Дарчы, у Палішыне, за ўваход якога ў склад ВКЛі луціч за змагаліся князі Гедыміні і Вітаўт і якое кананізавалася збольшага вышчачыі з ВКЛі (бо было спрэчна зямлёй), — карні продажу Станіслава Манюшкі (каля Беластока), а таксама маці Алама Мішкевіча (каля Брэста) і маці Ігната Дамейкі Анута-ты (памята каля Брэста). Па Люблінскай уніі (1569) Палішыня і Украіна былі фактычна анэксованы ў ВКЛі Польшчы. Пазней некаторыя Манюшкі, Арышкі і Ануты перабраўся на беларускія землі і з цягам часу дасягнулі знач-ных большых паспеху, ачы-і сваякі, якія засталіся па-Польшчы. Тое самае датычыцца і Прушынскіх.

У 1652 годзе Андрэй Прушынскі набывае маёнкі на Міншчыне. Але першым дакладна вядомым прадам маці Генрыха Семірадскага Міхаліны Прушынскай (на той час прозвішча ўжо трансфар-

мавалася ў Прушынскія) з’яўляцца Геранім, аршанскі гардлічч. Сын яго Юры, мінскі краіны і палкамары, у 1730 годзе вало-даў Лошынаў і Трасцвяном суцэствяннай ніемшамі быў створаны найбуйнейшым на акунаных землях СССР канцляндер. Ажыў-ся Юры Прашынскі з Тэ-клэй Ратамскай. Была яна роднай тэчкай і апукнуці таскама Тэклі Ратамскай (маці Таццяны Касцюкі). Сын Юрыя Юзаф (жонка-ка Брыгіда Янішоўска), акрамя агаданых маёнткаў, быў уласнікам Новага Двара, Каралічавічу, а таксама іншым маёнткаў у Ваўкавыскім, Ашмянскім і Наваградскім паветах. Меў ніяма дзяцей, але не ш-кавіць толькі Станіслаў, жонкай якога стала Ганна Камароўска. Бо менаві-та і сын Міхал, у шлобце з Тэклэй, дачкай Аляксандра Валанскага (шлобт-бралі ў 1802 годзе ў Вільні), нарадзіў у Каралічавічч Міхаліну, маці мастака.

Ганна, другая дачка Станіслава Прушынскага, пайшла замуж за маршалка палка шлобты Барысцэўскага павета Юзафа Цюноўлічча (род з Віленшчыны, але ў XIX стагоддзі абгары-на на беларускія ўчынне, у Кіпчынцы Славале і Ві-льняна). Шлобт яны бра-лі ў заслужым касцёле, бо Міхал з сям’ёй перабраў-ся ў Заслаўе, яго набыў у Праздлішчы. Ганна Цюноўлічча з’яўляцца аўтам-на паўдрукіца па хатняй гаспадары “*Гаспадыні лі-тоўскай*”. Той ж XIX стагод-дзі стаў бестселерам.

Сястра Ганны — Алена стала жонкай Ігната Ма-нюшкі (дзядзька нашага славуата кампазітара Станіслава Манюшкі, 150-я годаў жыці Генрыха Семірадскага, Марыў. У 1873 годзе Генрых прыехаў у Каралічавічч і заха-цаўся ў сваю двароўную сястру. У тым самым годзе з дазволу Папы рымскага адбыўся іх шлобт. Міхал Прушынскі па-мёр у 1835 годзе і быў паха-ваны ў Заслаўе на каталі-цкай могілках, а яго жонка памерла ў 1826 годзе ў Но-вым Двары. Сярод сваякоў Генрыха Семірадскага (праз Прушынскіх) знаходзіцца і славуты архівеіт, вялікі знаўца і папулярызатар гі-сторыі мастацтва ВКЛі Юзаф-бі Ланашніскі, чый палачык карыны, намалеваны Се-мірадскім на замову гаспа-дара маёнтка. Пазней другі варыянт карыны атрымаў іншы назоў — “Хрысці-янская Дарчыя ў царку Нерона” (1897), пад якім яна і ўвайшла ў гісторыю. Прычым адразу і з трыум-фіяльным амань няжкім не засталася. Хіба што касцёл на пагорку, які патрапіў на малюнак Се-мірадскага ў 1873 годзе, ру-ляны стайні і падмуркі сядзі-бы, якую мы беззастарна страцілі адносна найдаўня. Дарчыя сядзіба Пру-шынскіх, пераўтвораная ў камуналку, згарэла ў 1989 годзе. Ці патрэбныя штурч якія-небудзь доказы на-коннт таго, што Генрых Се-мірадскі мае беларускае паходжанне?

СЛЯДЫ МАСТАЦКАЙ СПАДЧЫНЫ СЕМІРАДСКАГА НА БЕЛАРУСКІХ ЗЕМЛЯХ

Вольна (Баранавіцкі раён). Тут у сядзібе Рафала Слізена, скульптара і архі-тэктара, першага настаў-ніка славуата скульптара Марка Антакольскага, апекуна Яна Чачота і Тама-ша Зана, захоўвалася кары-на Генрыха Семірадскага “Светачы хрысціянства, або Жывыя паходні Нерона”. Дарчы, калі Семірадскі дзесяці-годзімі эксплуатаваў тэ-му старажытнай гісторыі, то Сянкевічу заўсёды была бліжэй да сэрца гісторыя Рэчы Паспалітай. Таму невядома яшчэ, хто ў каго мог падхапіць ідэю.

Гародня (Аршанскі раён). Гэты маёнтак належаў сваякам Семірадскага і Васілеўскім і Цюноўліччым. Як пісаў Афтаназі, Семірадскі быў тут шмат разоў пасля 1863 года. Та-му і размаўляў фрэскамі памеру (385х704 санты-метры) і для яго гонама экзакнавання патрэбна была алпедвая прастора. Гнезна (Ваўкавыскі раён). Згодна з інфармацы-ямі, паладанай Раманам Афтаназіем, гаспадары вядо-лі адным невядкім неідэн-тыфікаваным творам Се-мірадскага. На ім былі на-малеваны руіны Рыма, на тле якіх, спынай да гледача, стаўла жаночая фігура. Красны Берэг (Жлобін-скі раён). Той ж даслед-чык згадаў, што ў гэтай

сядзібе Гатоўскіх і Козе-Паклеўскіх былі нейка карыны Генрыха Семірад-скага і Івана Айвазоўскага.

Вялікі Навасёкі (Дзвэржынскі раён). У за-хваўшымся сёння пала-цы, які ў другой палове XIX стагоддзя перайшоў ад Кастравіцкіх да Дзвюхоў-скіх, былі працы Генрыха Семірадскага, Франціш-ка Скутэльнічча і заха-цаўся ў сваю двароўную сястру. У тым самым годзе з дазволу Папы рымскага адбыўся іх шлобт.

Масаліны (Бераставіч-скі раён). У гэтай сядзібе, якая належала Слінінам, які паведальваў Афтаназі, захоўвалася карына Генрыха Семірадскага, якая мела тытул “Смерць Лігіі”. Гэта быў першы варыянт карыны, намалеваны Се-мірадскім на замову гаспа-дара маёнтка. Пазней другі варыянт карыны атрымаў іншы назоў — “Хрысці-янская Дарчыя ў царку Нерона” (1897), пад якім яна і ўвайшла ў гісторыю. Прычым адразу і з трыум-фіяльным амань няжкім не засталася. Хіба што касцёл на пагорку, які патрапіў на малюнак Се-мірадскага ў 1873 годзе, ру-ляны стайні і падмуркі сядзі-бы, якую мы беззастарна страцілі адносна найдаўня.

Юры, мінскі краіны і палкамары, у 1730 годзе вало-даў Лошынаў і Трасцвяном суцэствяннай ніемшамі быў створаны найбуйнейшым на акунаных землях СССР канцляндер. Ажыў-ся Юры Прашынскі з Тэ-клэй Ратамскай. Была яна роднай тэчкай і апукнуці таскама Тэклі Ратамскай (маці Таццяны Касцюкі). Сын Юрыя Юзаф (жонка-ка Брыгіда Янішоўска), акрамя агаданых маёнткаў, быў уласнікам Новага Двара, Каралічавічу, а таксама іншым маёнткаў у Ваўкавыскім, Ашмянскім і Наваградскім паветах. Меў ніяма дзяцей, але не ш-кавіць толькі Станіслаў, жонкай якога стала Ганна Камароўска. Бо менаві-та і сын Міхал, у шлобце з Тэклэй, дачкай Аляксандра Валанскага (шлобт-бралі ў 1802 годзе ў Вільні), нарадзіў у Каралічавічч Міхаліну, маці мастака.

Ганна, другая дачка Станіслава Прушынскага, пайшла замуж за маршалка палка шлобты Барысцэўскага павета Юзафа Цюноўлічча (род з Віленшчыны, але ў XIX стагоддзі абгары-на на беларускія ўчынне, у Кіпчынцы Славале і Ві-льняна). Шлобт яны бра-лі ў заслужым касцёле, бо Міхал з сям’ёй перабраў-ся ў Заслаўе, яго набыў у Праздлішчы. Ганна Цюноўлічча з’яўляцца аўтам-на паўдрукіца па хатняй гаспадары “*Гаспадыні лі-тоўскай*”. Той ж XIX стагод-дзі стаў бестселерам.

Сястра Ганны — Алена стала жонкай Ігната Ма-нюшкі (дзядзька нашага славуата кампазітара Станіслава Манюшкі, 150-я годаў жыці Генрыха Семірадскага, Марыў. У 1873 годзе Генрых прыехаў у Каралічавічч і заха-цаўся ў сваю двароўную сястру. У тым самым годзе з дазволу Папы рымскага адбыўся іх шлобт.

Міхал Прушынскі па-мёр у 1835 годзе і быў паха-ваны ў Заслаўе на каталі-цкай могілках, а яго жонка памерла ў 1826 годзе ў Но-вым Двары.

Сярод сваякоў Генрыха Семірадскага (праз Прушынскіх) знаходзіцца і славуты архівеіт, вялікі знаўца і папулярызатар гі-сторыі мастацтва ВКЛі Юзаф-бі Ланашніскі, чый палачык карыны, намалеваны Се-мірадскім на замову гаспа-дара маёнтка. Пазней другі варыянт карыны атрымаў іншы назоў — “Хрысці-янская Дарчыя ў царку Нерона” (1897), пад якім яна і ўвайшла ў гісторыю. Прычым адразу і з трыум-фіяльным амань няжкім не засталася. Хіба што касцёл на пагорку, які патрапіў на малюнак Се-мірадскага ў 1873 годзе, ру-ляны стайні і падмуркі сядзі-бы, якую мы беззастарна страцілі адносна найдаўня.

Дарчыя сядзіба Пру-шынскіх, пераўтвораная ў камуналку, згарэла ў 1989 годзе. Ці патрэбныя штурч якія-небудзь доказы на-коннт таго, што Генрых Се-мірадскі мае беларускае паходжанне?

Нагадаем, што сёння ў Беларусі ёсць толькі дзве карыны Семірадскага, “*Давер Аляксандра Македонскага лекару Філіпу*” (1870) выстаўленае ў Нацыянальным мастацкім музеі Рэспублікі Беларусь. Другая ж, невядліца па назвам “*Бібліейскі сюжэт*”, знаходзіцца ў Пін-скім музеі Беларускага Палесся. Яна выстаўлена ў зале рускага хваўска кан-ста XIX — пачатку XX ста-годдзя. Як паведавалі нам супрацоўнікі ўстановы, у 1962 годзе карына была перададзена з Дзвэржанаў-скага мастацкага музея БССР.

Крынае сумніваю, што гэта ўсё, што было створа-на мастаком на беларус-кіх землях. Але дзе шукаць мастака ператварыўся ў алтану. Сталоўку Семі-радскі ўпрыгожыў на-малеванымі галінкамі клёну, дуба і тесна, на якіх сядзелі трыбкі розных віду. Біб-ліейтэку ён размаўляў па-льнянымі кветкамі, галінкамі язніну і цюламі, якія былі занята зборам ураджаю, або ляцелі кудысьці, па сваіх ічаліных справах. У кабінете на столі быў на-малеваны вялізарны арод, а перадапокойчыч, такса-

ма на столі, мастак-пачат-коўца адлюстравуў сокала. На вялікі жаль, драўляная сядзіба Васілеўскіх не апа-рала (разам з ёй пайшла) ў нябыт першыя фрэскі наш час — улічваючы сёньнішняе папулярнасць Семірадскага па-за межамі нашай краіны — адным з турсьветачных “хітоў” Аршаншчыны.

Каралічавічы (Мінскі раён). Гэты маёнтак, на-ледаў роду Прушынскіх (з якіх паходзілі маці і жонка Семірадскага) цягам не-калькіх стагоддзяў. У 1873 годзе з-пад яго пэндзля вышліца алейная праца “Пейзаж над Свіслаччу” (на якую, як лічыць бела-рускія краязнаўцы, адлю-страваны Каралічавічы). Тады ж у альбоме з’явіўся накід алюком вёскі Кара-лічавічы. Пазней, у 1887 годзе, мастак намалываў у Каралічавічч два партр-эты, якія памылкова лі-чыцца партрэтамі яго ба-цькоў. Бо бацька мастака памёр у 1879 годзе. Па ўсёй верагоднасці, на партрэтах мы бачым бацькоў жон-кі мастака — Меньслага Прушынскага і Вінгельмі-ну Слатвінскую.

Раваніч (Чэрвеньскі раён). На тое што Генрых Семірадскі бываў у ма-ёнтку Слатвінскіх, ад якога да колішніх маёнткаў Ма-нюшкаў (сваякі Прушын-скіх) — Увель, Шаліны, Шалішчыкі, пераўтвораныя ў камуналку, згарэла ў 1989 годзе. Ці патрэбныя штурч якія-небудзь доказы на-коннт таго, што Генрых Се-мірадскі мае беларускае паходжанне?

Нагадаем, што сёння ў Беларусі ёсць толькі дзве карыны Семірадскага, “*Давер Аляксандра Македонскага лекару Філіпу*” (1870) выстаўленае ў Нацыянальным мастацкім музеі Рэспублікі Беларусь. Другая ж, невядліца па назвам “*Бібліейскі сюжэт*”, знаходзіцца ў Пін-скім музеі Беларускага Палесся. Яна выстаўлена ў зале рускага хваўска кан-ста XIX — пачатку XX ста-годдзя. Як паведавалі нам супрацоўнікі ўстановы, у 1962 годзе карына была перададзена з Дзвэржанаў-скага мастацкага музея БССР.

Крынае сумніваю, што гэта ўсё, што было створа-на мастаком на беларус-кіх землях. Але дзе шукаць мастака ператварыўся ў алтану. Сталоўку Семі-радскі ўпрыгожыў на-малеванымі галінкамі клёну, дуба і тесна, на якіх сядзелі трыбкі розных віду. Біб-ліейтэку ён размаўляў па-льнянымі кветкамі, галінкамі язніну і цюламі, якія былі занята зборам ураджаю, або ляцелі кудысьці, па сваіх ічаліных справах. У кабінете на столі быў на-малеваны вялізарны арод, а перадапокойчыч, такса-

Зміцер ЮРКЕВІЧ

НАЦЫЯНАЛЬНЫ МАСТАЦКІ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. Леніна, 20.
Тэл.: 397 01 63
(экскурсійнае бюро)

- Пастаянныя экспазіцыі.
- Выстава "Плынь часу" — творы беларускіх мастакоў-юбіляраў 2022 года. **Да 28 жніўня.**

- "Пачуццё светлых харастоў" — персанальная выстава **Віктара Барабанцава** да 75-годдзя мастака. **3 12 жніўня да 11 верасня.**

Выставачны корпус, вул. К. Маркса, 24

- Персанальная выстава **Мікалая Ісаенкі**. Да 75-годдзя мастака. Рэтраспектыва творчай спадчыны за 50 гадоў і новыя работы. **Да 28 жніўня.**

- Выставачны праект **"Жаночы Род"**. **Да 1 кастрычніка.**

УНП 100377771

МУЗЕЙ В.К. БЯЛЫНІЦКАГА-БІРУЛІ У МАГІЛЁВЕ

г. Магілёў, вул. Ленінская, 37.
Тэл. 8 (0222) 65 07 57, 65 88 00

- Пастаянныя экспазіцыі.
- Выстава **"Мора. Неба. Аб'ект"**, прысвечаная адлюстраванню ў беларускіх мастацтвах XX стагоддзя прыродных з'яў і разнастайных форм адпачынку чалавека на прыродзе ў розныя поры года. **Да 2 кастрычніка.**

- Праграма Art-lectorium **"Зразумелае мастацтва"**. Пrowadзіцца заўсёды. Падрабязна на сайце музея (artmuseum.by) альбо па тэлефонах: 8 (0222) 65 02 03, 65 88 00.

УНП 100377771

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ЦЭНТР СУЧАСНЫХ МАСТАЦТВАЎ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. Някрасава, 3. Тэл.: 399-09-78

- Персанальная выстава **Валянціна Нуднова "Цела Вады"**. **3 17 жніўня да 25 верасня.**
- Віртуальны праект **"Адзіны спадчына"**. Даступны на сайце ncm.by. **Да 31 снежня.**
- Майстар-класы для школьнікаў: **"Акварэльныя замалёўкі", "Нанчы пейзаж", "Вясновыя фантазіі"**.

- "Што пабачылі мае вочы..." Для груп ад 5 чалавек па папярэдняму записе.
- Праект мастака **Сяргея Лескеца "Шэпт"**. **3 17 жніўня да 25 верасня.**
- Выстава **"HOMESAPIENS. ЗАМЕДЛЕННЕ. GREENHOUSE"**. **Да 23 кастрычніка.**

г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 47. Тэл.: 242-78-14

- Выставачны праект **"Shagal. La Bible"**. **Да 28 жніўня.**

УНП 191545414

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ ГІСТОРЫЯ ВЯЛІКАЙ АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ

г. Мінск, пр-т Пераможцаў, 8.
Тэл. +375 (17) 203 07 92, +375 (29) 144 07 92, +375 (17) 327 11 66

- Пастаянная экспазіцыя.
- Часовая экспазіцыя **"Партызанскія кіраўнікі Беларусі"**. Дэманструюцца фотадзямкі, дакументы, асабістыя рэчы і творы выяўленчага мастацтва. **Да 5 верасня.**
- Выставачны праект **"Вызваленне Еўропы" ў рамках Міжнароднага праекта "Тэрыторыя Перамогі"**, які аб'ядноўвае 250 музеяў і ваенна-

- гістарычных цэнтраў Расіі і замежных краін.
- Анлайн-выстава **"Пінская рэчная ваенная флоталялія"**.
- Інтэрактыўная праграма **"Усё вышэй, вышэй і вышэй..."** на пляцоўцы ля самалёта Лі-2 — аб героях вайны і лётных подзвігах, а таксама цікавыя факты з гісторыі ваенна-транспартнага самалёта Лі-2. **Кожную суботу і нядзелю з мая па верасень.**

УНП 100235472

МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА НАРОДНАГА МАСТАЦТВА У В. РАЎБІЧЫ

Спарткомплекс "Раўбічы", Мінскі раён.
Тэл.: +375 17 507 44 68

- Пастаянная экспазіцыя.
- Выстава **"Адзінаства ў разнастайнасці"** — творчы праект

- мастакоўскай сям'і Курачыцкіх. Станковыя выявы, пластыка з шамоту і керамікі, мармурнай крошкі і бронзы. **Да 20 кастрычніка.**

УНП 100377771

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС "МІР"

г.п. Мір, Карэліцкі раён,
Гродзенская вобласць.
Тэл.: (8-01596) 2 82 90,
(8-01596) 2 82 70

- Пастаянная экспазіцыя.
- Выстава **"Пакт Рэрыха — Мір праз Культуру"**. Слановая зала. **Да 30 жніўня.**
- Выстава **"Белая зброя краін свету"**. 1-шы адсек Паўночнага корпуса. **Да 25 снежня.**
- Аглядныя і тэматычныя экскурсіі.
- Экскурсіі з элементамі тэатралізавана для дзяцей і дарослых.
- Экскурсія для дваіх **"Інтрыгі Купідона"**.
- Сямейная квэст-экскурсія

"Легенды і паданні Мірскага замка".

- Музейныя заняткі для дзяцей сярэдняга школьнага ўзросту: **"Святочная страва для князя па старадаўнім рэцэпце"; "Асаблівае жанабога касцюма XVIII ст."; "Арганізацыя войскі і ваенная справа ВКЛ у XVI ст."; "Печы з каробкавай кафлі XVI—XVII стст. у палацы князёў Радзівілаў"**.
- Міжрэгіянальнае свята **"MIR-ФЭСТ"**. **27 жніўня**

УНП 590201541

МУЗЕЙ "ДОМ ВАНЬКОВІЧАЎ. КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА І ПАЛОВЫ XIX СТ."

г. Мінск, вул. Інтэрнацыянальная, 33а.
Тэл.: +375 17 363 77 96, +375 17 358 88 78

- Пастаянная экспазіцыя.

УНП 100377771

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТОРЫКА-КУЛЬТУРНЫ МУЗЕЙ-ЗАПАВЕДНІК "НЯСВІЖ"

г. Нясвіж, вул. Ленінская, 19.
Тэл.: +375177020602, 206660, +375295518051,
+375291903149

- Палацавы ансамбль:**
- Міжнародны выставачны праект **"Castrum doloris. Пахавальныя цырымоніі нявіжскага двара"**. У складзе пастаяннай экспазіцыі.
- Часовая экспазіцыя **"GLORIA ARME: ваенна-гістарычная рэканструкцыя даспехаў і зброі"**. Вялікая выставачная зала. **Да 23 кастрычніка.**
- Выставачны праект, прысвечаны Году гістарычнай памяці, **"Пераворанні ў попель. Генацыд беларускага народа на тэрыторыі Нясвіжскага раёна ў гады вайны"**. **Да 15 студзеня 2023 г.** У экспазіцыйнай зале першага пусковага комплексу.

- Беларусі";
- **"Пераворанні ў попель. Генацыд беларускага народа на тэрыторыі Нясвіжскага раёна ў гады вайны"**.
- Тэматычныя і аглядныя экскурсіі па гісторыка-архітэктурных помніках і ландшафтных парках г. Нясвіжа.

- Выставачны праект, прысвечаны Году гістарычнай памяці, **"Пераворанні ў попель. Генацыд беларускага народа на тэрыторыі Нясвіжскага раёна ў гады вайны"**. **Да 15 студзеня 2023 г.** У экспазіцыйнай зале першага пусковага комплексу.
- Выстава-атракцыён па матывах творчасці мастака і рэжысёра Алы Мацюшоўскай **"Час — хуткая рака"** — да Года гістарычнай памяці. Гульня-блукалка **"Вандроўка ў свет анімацыі"** (па матывах выставы-атракцыёна). **Да 9 кастрычніка.**
- Фестываль камернай музыкі **"Нясвіж: даўніна і сучаснасць"** **26-28 жніўня 2022;** **27 жніўня:** **12:00** — канцэрт **"Шапэн у Замку"**, **18:00** — канцэрт дуэта **Корсак-Кале**, **21:00** — канцэрт **"Ноч у замку"**; **28 жніўня:** **13:00** — канцэрт **"Мары пра Нясвіж"**, **17:00** — канцэрт-закрыццё **"Даўніна і сучаснасць"**.
- Тэатралізаваная гістарычная рэканструкцыя **"ГРАНД КІРМАШ у палацы Радзівілаў-2022"** **3 верасня 2022;** **Цэнтральны двор палацавага ансамбля.**

- Адзел экскурсійнай і інфармацыйнай дзейнасці (г. Нясвіж, вул. Гейсіка, 1):**
- Выстава акарэляі Любоўі Абрамавай **"Таймлапс"**. **Да 30 верасня.**

- Ратуша (г. Нясвіж, вул. Савецкая, 3):**
- Пастаянныя экспазіцыі:
- **"Гарадское самакіраванне ў Нясвіжы ў XVIII — 1-й палове XIX стст."**
- **"Нясвіж у міжваенны час. Людзі падзеі"**.
- Калекцыя гадзіннікаў XIX—XX стст. **"Культура часу"**. 3 фондаў музея-запаведніка.

- Мерапрыемствы:**
- Экскурсія з элементамі гістарычнай гульні **"Музейныя вандроўкі"**.
- Квэсты: **"Карта сямі каралеўстваў"**; **"Музейны дэтэктыў"**; **"Музейнае расследаванне"**
- Сюэтна-ролевая развівальная праграма **"Школа шпіёнаў"**. Да 25 чалавек.
- **"Дзень нараджэння ў Ратушы"**. Група да 12 чалавек ад 6 да 11 гадоў.
- **"Дзень нараджэння з клаўнесай Карамелька/лялькай Лоп"**. Група ад 4 да 10 чалавек ад 4 да 12 гадоў.

- Мерапрыемствы:**
- **Квэсты:** "Палацавыя таямніцы"; "Музычная скарбніца Нясвіжскага палаца".
- **Віртуальныя выставы:** **"Нясвіж — здабытак сусветнай культуры"**; Выстава Паўла Татарнікава **"Магнацкія двары і замкі"**

- Архітэктурны помнік "Случкая брама":**
- Часовая экспазіцыя **"Храмавае дойлідства Нясвіжа"**. **Да 30 верасня.**

Падрабязнасці па тэлефонах +3751770 20602, +3751770 20660 або на сайце niasvizh.by.

УНП 600207920

З п'ятымі размяшчэннямі рэкламы з'явіцца на тэлефоне 8(017) 334 57 41

Заслужаны калектыў Рэспублікі Беларусь Прэзідэнцкі аркестр Рэспублікі Беларусь

абвясчае конкурс на замяшчэнне вакантных пасадаў:

- артыст эстрадна-сімфанічнага аркестра — кларнет — 1 чал.;
- артыст эстрадна-сімфанічнага аркестра — скрыпка — 2 чал.;
- артыст эстрадна-сімфанічнага аркестра — кантрабас — 1 чал. на 0,5 стаўкі;
- артыст эстрадна-сімфанічнага аркестра — ударныя інструменты — 1 чал. на 0,5 стаўкі;

У конкурсе могуць прыняць удзел музыканты з вышэйшай і сярэдняй спецыяльнай адукацыяй, якія валодаюць неабходнымі навыкамі і практыкай ігры ў аркестравым калектыве.

Жадаючыя прыняць удзел у конкурсе, падаюць пісьмовую заяву ў адміністрацыю Прэзідэнцкага аркестра Рэспублікі Беларусь.

Да заявы прыкладаюцца:

1. асабісты лістак па ўліку кадраў;
2. аўтабіяграфія;
3. копія дыплама аб вышэйшай або сярэдне-спецыяльнай адукацыі;
4. копія пашпарта;
5. копія працоўнай кніжкі;
6. фатаграфія для дакументаў 3*4;
7. праграма выступлення да 15 хвілін: буйная форма і п'еса.

Конкурсная камісія мае права прапанаваньці удзельнікам праслухоўванню нотны матэрыял для чытання з аркуша.

Удзельнікі конкурсу падаюць вышэйназваныя дакументы з пазнакай "На конкурс у адміністрацыю Прэзідэнцкага аркестра Рэспублікі Беларусь" да 26.09.2022.

Дадатковая інфармацыя па тэлефонах: **229 90 08, 229 90 04.**

Каб падпісацца на газету "Культура", не абавязкова ісці на пошту!

Нацыянальны мастацкі музей Рэспублікі Беларусь

аказвае фізічным і юрыдычным асобам паслугі па рэстаўрацыі і кансервацыі ікон, твораў выяўленчага і дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва.

Тэлефоны: **(17) 397 01 63; (25) 667 78 19**

Яшчэ больш варыянтаў культурнага адпачынку можна знайсці ў нашым тэлеграм-канале **@kultifina**

КУЛЬТУРА

Пераможца 2006 г. Гран-пры 2010 г. Пераможца 2022 г.

ШТОТЫДНОВАЯ ГРАМАДСКА-АСВЕТНІЦКАЯ ГАЗЕТА ДЛЯ ДАСТУГУ (КУЛЬТУРА, МАСТАЦТВА) Выдаецца з кастрычніка 1991 года. Заснавальнік — Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь. Рэгістрацыйнае пасведчанне № 637, выдадзена Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь.

Выдавец — Рэдакцыйна-выдавечная ўстанова "КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА". Дырэктар — ДУЛІВІЧ Віктар Іванавіч. Першы намеснік дырэктара — КРУШЫНСКАЯ Людміла Аляксееўна. Намеснік галоўнага дырэктара — ШЧУРОК Жанна Іванавіч; Адаказны сакратар — Галіна МАЛІНОВСКАЯ;

Рэдактар аддзела: Юген РАГІН; Аглядальнікі рэдакцыі: Надзея БУНЦЭВІЧ, Антон РУДАК, Павел САЛДАУЕУ, Ілья СВІРЬІН, Юры ЧАРНЯКЕВІЧ, Дзмітрый ШУЙКА, Зміцер ЮРКЕВІЧ, Настася ЮРКЕВІЧ. Прыёмная: (017) 334 57 41, 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77. Чашвэртны паверх. Бухгалтэрыя: (017) 334 57 35.

Сайт: www.kimpress.by. E-mail: kultura.bel@yandex.by. Адрас рэдакцыі: 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77, чашвэртны паверх. Тэлефоны: (017) 286 07 97, (017) 334 57 23. Тэлефон-факс: (017) 334 57 41. Рэкламны адрас: тэл. (017) 286 07 97, 334 57 41. Аўтары допісавыя паведамляюць прозвішча, поўназучна імя і мяр. па бацьку, пашпартныя звесткі (нумар пашпарта, дату выдачы,

кім і капі выдадзены пашпарт, асабісты нумар), асноўнае месца працы, зваротны адрас. Аўтарскія рукапісы не рэзюмуюцца і не вяртаюцца. Меркаванні аўтара могуць не адпавядаць пункту гледжання рэдакцыі. Аўтары нясуць адказнасць за дакладнасць матэрыялаў. *Матэрыял на правах рэкламы. © "Культура", 2022.

Наклад 2955. Індэксы 63875, 638752. Рознічны кошт — па дамоўленасці. Падпісана ў друку 26.08.2022 у 18:00. Замова №1921. Рэспубліканскае ўнітарнае прадпрыемства "Выдавештва "Беларускі Дом друку". 220013, г. Мінск, праспект Незалежнасці, 79/1. ПП № 02330/106 ад 30.04.2004.